

Διαμεσολάβηση: Ας μη πάει και αυτή η ευκαιρία (να εκσυγχρονιστούμε) χαμένη

Δημήτρης Θεοχάρης, Δικηγόρος Παρ' Αρείω Πάγω, L.L.M. (London)

Ημέρες Ευρωεκλογών διανύουμε και, προς απάντηση του πάντοτε επίκαιρου ερωτήματος για το πόσο σημαντικά έχουν πλέον καταστεί τα έργα και οι ημέρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη ζωή μας, έρχεται μια νέα οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου να ταραξεί τα χρονίως λιμνάζοντα ύδατα της ελληνικής μαχόμενης δικηγορίας, εισάγοντας και στη χώρα μας το θεσμό της Διαμεσολάβησης.

Πρόκειται για έναν θεσμό, εξαιρετικά επιτυχημένο, όπου και αν δοκιμάστηκε, ο οποίος δεν θεωρείται ως εναλλακτικό μέσο έναντι των δικαστικών διαδικασιών, αλλά ως μια από τις μεθόδους επίλυσης των διαφορών, που διαθέτει η σύγχρονη κοινωνία. Ως «διαμεσολάβηση» λοιπόν νοείται η διαρθρωμένη διαδικασία ανεξαρτήτως ονομασίας, στην οποία δύο ή περισσότερα μέρη μιας διαφοράς επιχειρούν εκουσίως να καταλήξουν σε συμφωνία σχετικά με την επίλυση της διαφοράς τους, δια μέσου μιας διαπραγματευτικής διαδικασίας, που λαμβάνει χώρα σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο, με τη βοήθεια ενός διαμεσολαβητή της επιλογής τους αλλά και των δικηγόρων τους, **που υποχρεωτικά τους συνοδεύουν**. Ως «διαμεσολαβητής» νοείται οποιοσδήποτε τρίτος ως προς τα μέρη ανάμεσα στα οποία έχει προκύψει η διένεξη, επίσης δικηγόρος, ο οποίος επιλέγεται από τα μέρη και διεξάγει τη διαμεσολάβηση. Ο Διαμεσολαβητής δεν εκδίδει απόφαση αλλά χρησιμοποιώντας ειδικές τεχνικές προσπαθεί να οδηγήσει τα μέρη και τους πληρεξούσιους δικηγόρους τους στο να καταλήξουν σε έγγραφη συμφωνία, που συντάσσουν οι ίδιοι οι εμπλεκόμενοι.

Η εν λόγω οδηγία (2008/52/ΕΚ) ευελπιστεί να ενθαρρύνει την προσφυγή στη διαμεσολάβηση ως μέσο επίλυσης των διαφορών σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις καθώς και ενθάρρυνσης του φιλικού διακανονισμού των διαφορών. Η οδηγία εφαρμόζεται (αρχικά) στις διασυνοριακές διαφορές σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, εξαιρουμένων των φορολογικών, τελωνειακών ή διοικητικών υποθέσεων, καθώς και της ευθύνης του κράτους λόγω πράξεων ή παραλείψεων.

Όπως η διεθνής εμπειρία τόσο στην Ευρώπη όσο και στις ΗΠΑ έχει δείξει, η Διαμεσολάβηση, όταν διενεργείται από ειδικά εκπαιδευμένο και έμπειρο διαμεσολαβητή, που στη χώρα μας (όπως έχει ανακοινωθεί) **θα είναι υποχρεωτικά δικηγόρος**, έχει εξαιρετικά ποσοστά επιτυχίας.

Αξίζει να σημειωθεί ότι χώρες της Βαλκανικής (π.χ. Σλαβενία, Σερβία), που γενικά (και λανθασμένα) δεν τις θεωρούμε περί πολλού, έχουν εισαγάγει ήδη το θεσμό της διαμεσολάβησης στα δικάιά τους με ιδιαίτερη επιτυχία. Όπως δείχνουν οι διεθνείς στατιστικές, σε ποσοστό 75% η διαφορά επιλύεται στη διάρκεια μιας ημέρας **(για την οποία φυσικά οι δικηγόροι θα πληρωθούν)**, η λύση ανταποκρίνεται συνήθως απόλυτα στα πραγματικά συμφέροντα των αντιμαχομένων πλευρών και η τήρηση των συμφωνηθέντων συνήθως είναι απαρέγκλιτη, δεδομένου ότι η επιτευχθείσα λύση δεν επεβλήθη από τρίτο πρόσωπο, αλλά προέκυψε κατά τη διάρκεια της διαμεσολάβησης και γίνεται αυτοβούλως αποδεκτή από τα μέρη.

Αλλά ακόμη και αν δεν επιτευχθεί συμφωνία κατά τη διάρκεια της διαμεσολάβησης, η λύση συνήθως επιτυγχάνεται μετά το πέρας αυτής, όπως συχνά συμβαίνει στη πρακτική άλλων εννόμων τάξεων στις οποίες η διαμεσολάβηση έχει πλέον εδραιωθεί, όπως είναι οι ΗΠΑ.

Η διαμεσολάβηση έχει ιδιαίτερη εφαρμογή σε υποθέσεις οικογενειακού αλλά και εμπορικού δικαίου. Επίσης, τυγχάνει εφαρμογής σε περιπτώσεις, όπου κυριαρχεί το συναίσθημα εις βάρος της λογικής ή σε περιπτώσεις μικρού οικονομικού ενδιαφέροντος. Τα πλεονεκτήματά της, όπως έχουν καταγραφεί στο εξωτερικό, είναι σχηματικά τα εξής:

- Προσφέρει εύκολη πρόσβαση στον πολίτη και του παρέχει εξοικονόμηση χρόνου και χρήματος, κάτι ιδιαίτερα χρήσιμο σε εμπορικές υποθέσεις, όπου ο χρόνος μετράει, αλλά και σε υποθέσεις μικρού οικονομικού ενδιαφέροντος
- Είναι διαδικασία ευέλικτη και γρήγορη, χωρίς την τυπολατρία του υφιστάμενου δικαίου μας συστήματος
- Εξασφαλίζει απολύτως την εμπιστευτικότητα της όλης διαδικασίας
- Προσφέρει λύσεις που διαμορφώνουν οι πλευρές, με αποτέλεσμα καμία από αυτές να μην οδηγείται σε καταστροφή
- Αποφεύγεται η ψυχοφθόρα αντιδικία, κάτι ιδιαίτερα χρήσιμο ιδίως σε οικογενειακές υποθέσεις.
- Δεν θίγονται τα δικαιώματα των μερών, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος να καταφύγουν σε δικαστήριο, εφόσον η διαμεσολάβηση δεν καταλήξει σε συμφωνία, μιας και τα μέρη είναι ελεύθερα να αποχωρήσουν, όποτε το επιθυμούν, από τη διαδικασία της διαμεσολάβησης και να προσφύγουν δικαστικώς.
- Μπορεί να επιφέρει την αποσυμφόρηση των υπερφορτωμένων με υποθέσεις δικαστηρίων.

- Είναι σε θέση να προσδώσει στο επάγγελμα του δικηγόρου προστιθέμενη αξία, επαναφέροντας μέρος του (εν πολλοίς) χαμένου του κύρους, μιας και ο πολίτης θα νιώθει ότι, με τη βοήθεια του πληρεξούσιου δικηγόρου του, μπορεί απλά «να βρει το δίκιο του», μέσω μιας διαδικασίας απλής και κατανοητής και σε αυτόν, η οποία θα λαμβάνει χώρα άμεσα, όταν δηλαδή την έχει ανάγκη και όχι 2,3 χρόνια μετά την αρχική προσφυγή του στο δικηγόρο του.
- **Εγγυάται την καταβολή της αμοιβής των δικηγόρων (διαμεσολαβητή και δικηγόρων των μερών, η παρουσία των οποίων είναι υποχρεωτική), η οποία προκαταβάλλεται.**

Η ελληνική έννομη τάξη, δείχνοντας μια σπουδή που ξενίζει θετικά, ξεκίνησε ήδη τη διαδικασία ενσωμάτωσης της εν λόγω οδηγίας στο εγχώριο δίκαιο. Χωρίς να έχουμε στα χέρια μας το τελικό σχέδιο νόμου αλλά μόνο τμήματα αυτού, θέλουμε να πιστεύουμε ότι οι τελικές νομοθετικές ρυθμίσεις δεν θα έχουν τη μορφή του περίφημου άρθρου 214^A του ΚΠοΔ, που, όπως αποδείχθηκε, έγινε εν τέλει βιαστικά και για το θεαθήναι, χωρίς καμία πρόβλεψη ή πραγματική μέριμνα για την πρακτική εφαρμογή του.

Επιπλέον, το διοικητικό συμβούλιο του Δ.Σ.Θ. προς τιμήν του επέδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το θεσμό αυτό και προσπαθώντας να προλάβει τις εξελίξεις, αποφάσισε πρόσφατα τη δημιουργία στην πόλη μας του Κέντρου Διαμεσολάβησης Θεσσαλονίκης, το οποίο φιλοδοξεί στο μέλλον να φιλοξενήσει διαδικασίες διαμεσολάβησης, πιθανόν με βαλκανικό βεληνεκές.

Ωστόσο, πέραν των θεσμικών κινήσεων, πρέπει να τονιστεί ότι **απαραίτητο στοιχείο για να εφαρμοστεί η διαμεσολάβηση στην Ελλάδα**, όπως συμβαίνει στον υπόλοιπο σύγχρονο νομικό κόσμο, **είναι να τύχει υποστήριξης από εμάς τους δικηγόρους, οι οποίοι με τη σειρά τους θα πείσουν τους εντολείς τους για τα θετικά του νέου μέτρου**. Η επαγγελματική μας τάξη είναι πολυπληθής, δυσκίνητη, με παγιωμένα πολλές φορές συμφέροντα και συνήθειες, με αποτέλεσμα συχνά να είμαστε συχνά αρνητικοί και καχύποπτοι σε ο,τιδήποτε καινούριο και ρηξικέλευθο. Ωστόσο ας μη σπεύσουμε να απορρίψουμε εκ προοιμίου το θεσμό της «διαμεσολάβησης». Τα στατιστικά επιτυχίας του θεσμού στο εξωτερικό, όπως καταγράφηκαν παραπάνω, είναι το λιγότερο ενθαρρυντικά. Επιπλέον, η καθημερινή μου τριβή με τη δικηγορία με έχει πείσει ότι ο κλάδος μας βρίσκεται επίσης από επιστήμονες, που επιθυμούν διακαώς να δουν το επάγγελμά τους να συγχρονίζεται με τις παγκόσμιες εξελίξεις. **Το ζητούμενο των καιρών, που το επάγγελμά μας απαξιώνεται καθημερινά, δεν είναι να κρυβόμαστε πίσω από συντεχνιακές πρακτικές και προστατευτικές πολιτικές (βλ. υποχρεωτικά και αυξημένης αξίας παράβολα, συνεχείς αναβολές**

δικών κ.ο.κ.) αλλά να προσφέρουμε υπηρεσίες ποιότητας στους πελάτες μας, κάτι που εκ των πραγμάτων ακυρώνεται από τη σημερινή κατάσταση απονομής της δικαιοσύνης, που με τις καθυστερήσεις και τον όγκο της, καταλήγει πολλές φορές σε αρνησιδικία. Είναι εξαιρετικά παρωχημένο, να προσπαθούμε να διαμορφώνουμε το εισόδημά μας αναγκαζόμενοι πολλές φορές να εκμεταλλευτούμε τις συνεχείς καθυστερήσεις απονομής δικαιοσύνης και τη διαιώνιση εκδίκασης των υποθέσεων εις βάρος των πελατών μας, στα μάτια των οποίων το κύρος του επαγγέλματός μας συνεχώς υποβαθμίζεται.

Υπάρχουν τρόποι να ανακτήσει η δικηγορία το χαμένο κύρος της και αυτός δεν είναι άλλος από την παροχή ποιοτικών, σύγχρονων και αποτελεσματικών υπηρεσιών...και η Διαμεσολάβηση μπορεί να προσφέρει ακριβώς αυτό. Εξάλλου, ο μαχόμενος δικηγόρος πολλές φορές δοκιμάζει από μόνος του την εξεύρεση συναινετικής επίλυσης της διαφοράς του εντολέα του, χωρίς ωστόσο να κινείται στα πλαίσια μια επαγγελματικής διαδικασίας και χωρίς καμία κατοχύρωση της αμοιβής του. Η προσφυγή στη Διαμεσολάβηση προσφέρει ένα επαγγελματικό περιβάλλον, που αφενός θα παρακινεί την φιλική επίλυση των διαφορών, αφετέρου θα κατοχυρώνει και τα δικαιώματα των εμπλεκόμενων δικηγόρων.

Δεν χρειάζεται για μια ακόμη φορά να ανακαλύψουμε τον τροχό. Ας ακολουθήσουμε το παράδειγμα των χωρών (ακόμη και των γειτονικών), που τόλμησαν και εφάρμοσαν τη διαμεσολάβηση με επιτυχία και ας τολμήσουμε όχι μόνο να αγκαλιάσουμε την πρωτοβουλία του Δ.Σ.Θ. αλλά και να διασφαλίσουμε ενεργά την άμεση υλοποίηση της διαμεσολάβησης στην πράξη, συμμετέχοντας κατ' αρχήν στις ημερίδες ενημέρωσης, που θα οργανωθούν, αλλά και αντιμετωπίζοντας το νέο αυτό θεσμό θετικά και αισιόδοξα εντάσσοντάς τον στην καθημερινή μας πρακτική.

Η μόνη περίπτωση να αλλάξουμε τα πράγματα και να αναδυθούμε από το μίζερο βαλκανικό περιθώριο, στο οποίο η πόλη μας έχει τεθεί εδώ και καιρό, είναι να ανταποκριθούμε στις ανάγκες των καιρών και να μη φοβόμαστε τις αλλαγές, ιδιαίτερα όταν αυτές έχουν πετύχει, όπου δοκιμάστηκαν. Ο θεσμός της διαμεσολάβησης μας δίνει μια ευκαιρία να πάρουμε τις τύχες του επαγγέλματός μας στα χέρια μας...ας μην πάει (και αυτή) χαμένη στο βωμό του συντηρητισμού, της στείρας καχυποψίας και των άγονων αντιδικιών, συνδικαλιστικών ή κομματικών.

Το παρακάτω άρθρο δημοσιεύτηκε στο περιοδικό του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης, «ΕΝΩΠΙΟΝ», και αναφέρεται στα θετικά του θεσμού της διαμεσολάβησης, ως τρόπου συμβιβαστικής επίλυσης, ιδίως εμπορικών διαφορών.

